

<https://doi.org/10.26565/2074-8167-2024-55-02>
УДК 378.147.091.214(438)

Тетяна Олександрівна Даценко

кандидат психологічних наук, доцент кафедри інтеграції та трансформації шкільної
e-mail: t.datsenko@karazin.ua <https://orcid.org/0000-0001-5494-9834>

Тетяна Юріївна Головатенко

доктор філософії, доцент кафедри інтеграції та трансформації шкільної освіти
e-mail: holovatenko@karazin.ua <https://orcid.org/0000-0002-7545-3253>

Ольга Сергіївна Виговська

кандидат політичних наук, доцент, в.о. директора¹
e-mail: vyhovska@karazin.ua <https://orcid.org/0000-0002-8635-9991>

¹ННІ «Академія вчителів», Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
майдан Свободи 4, м. Харків, Україна, 61022

ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД ПОБУДОВИ ОДНОРІЧНИХ СЕРТИФІКАТНИХ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ

Стаття присвячена аналізу польського досвіду впровадження однорічних сертифікатних програм підготовки вчителів. Автори досліджують особливості організації таких програм, їхню структуру, зміст та інноваційні підходи, використані у процесі навчання. В основі аналізу – програма Школи освіти Польсько-американського фонду свободи та Варшавського університету, що поєднує теоретичну підготовку з інтенсивною практикою у партнерських школах.

Значну увагу приділено методам відбору студентів, структуруванню освітнього процесу та освітньої програми, змістово-технологічному забезпеченню та особливостям педагогічної практики. У статті розкрито принципи, що лежать в основі програми, зокрема компетентнісний підхід, інтеграцію практичного досвіду, впровадження активних методик навчання, формувального оцінювання, концепцій зворотного планування та універсального дизайну в освіті. Наведено характеристику основних курсів, що формують компетентнісний профіль майбутніх учителів.

Інноваційність підходу полягає у поєднанні денної форми навчання з інтенсивною педагогічною практикою, яка реалізується у співпраці з понад 30 школами Варшави та околиць. У процесі практики студенти залучаються до всіх аспектів роботи вчителя, включаючи участь у педагогічних радах, проведенні уроків та консультуванні з наставниками. Програма також надає можливість розвитку лідерських і творчих компетентностей, а її адаптивність сприяє підготовці вчителів до сучасних викликів.

У статті запропоновано перспективи адаптації польського досвіду до умов України, яка потребує ефективних рішень у сфері підготовки педагогів у контексті реформи «Нова українська школа» та післявоєнного відновлення.

Ключові слова: інноваційні освітні моделі, педагогічна освіта в Польщі, післядипломна освіта, сертифікатні програми підготовки вчителів.

Як цитувати: Даценко Т.О., Головатенко Т. Ю., Виговська О.С. Польський досвід побудови однорічних сертифікатних програм підготовки вчителів. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2024. №55. С. 16-23. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2024-55-02>

In cites: Datsenko, T., Holovatenko, T. Vyhovska, O. (2024). Polish experience in developing one-year teacher certification programmes *Scientific notes of the pedagogical department*. №55, 16-23. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2024-55-02> [in Ukrainian].

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Сучасний світ стикається із глобальною кризою у сфері педагогічних кадрів, що має суттєвий вплив на забезпечення доступу до якісної освіти. За даними ЮНЕСКО, до 2030 року у світі прогнозується дефіцит 44 млн учителів початкових класів та вчителів-предметників [17]. Ця проблема є особливо актуальною для країн, які перебувають у процесі освітніх реформ та відновлення після військових конфліктів, зокрема для України. Враховуючи стратегічне значення педагогів у розвитку суспільства, пошук ефективних моделей підготовки та професійного розвитку вчителів є нагальним науковим і практичним завданням.

Одним із перспективних напрямів вирішення цієї проблеми є впровадження інноваційних програм підготовки вчителів, зокрема однорічних сертифікатних програм, які довели свою ефективність у міжнародній практиці. У цьому контексті досвід Польщі заслуговує на особливу увагу, адже країна успішно модернізувала свою систему педагогічної освіти, адаптувавши її до викликів сучасного ринку праці та глобальних стандартів освіти. Ці програми акцентують увагу на практичній складовій навчання, що дозволяє підвищити готовність педагогів до роботи у школах та швидко задовольняти потребу у кваліфікованих кадрах.

Теоретична значущість дослідження полягає у вивченні концептуальних основ розробки однорічних сертифікатних програм, які базуються на принципах компетентнісного підходу, гнучкості освітніх траєкторій та інтеграції практичного досвіду. Практична значущість зумовлена необхідністю адаптації цих моделей до умов української системи освіти, яка потребує реформування відповідно до вимог Нової української школи та в контексті післявоєнного відновлення країни.

Отже, дослідження інноваційних підходів до підготовки педагогів є не лише актуальним, але й стратегічно важливим завданням, яке сприятиме вирішенню проблеми дефіциту вчителів. Воно також має потенціал для подальшого вдосконалення системи освіти в Україні через впровадження ефективних, адаптивних та сучасних освітніх рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про зростаючу зацікавленість науковців у вивченні польського досвіду підготовки пе-

дагогічних кадрів та можливості його впровадження в українську систему освіти. Зокрема, у дослідженні Н. Грицай проаналізовано методичну підготовку майбутніх учителів біології в університетах Республіки Польща [1]. У роботі Н. Євтушенко досліджено польський досвід підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів та визначено можливості його адаптації для України [2]. У дослідженнях А. Кузьмінського, О. Кучая, О. Біди та Р. Менька розглянуто використання польського досвіду підготовки фахівців з інформатики в системі педагогічної освіти України, а також підготовку вчителів техніки та інформатики в умовах реформування системи освіти [3; 4]. Теоретичні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів історії у Республіці Польща вивчав Г. Черевичний [6]. Досвід становлення тьюторства в освіті Польщі досліджено К. Осадчою [5].

Аналіз польського досвіду засвідчує, що основними шляхами здобуття спеціальності вчителя-предметника у Польщі є через навчання на бакалаврській програмі; на магістерській програмі; на програмі довгого циклу, яка веде до отримання ступеня магістра; та навчання на післядипломних програмах (пол. *studia podyplomowe*; англ. *non-degree postgraduate programmes*) [10]. Нашу увагу привертає побудова післядипломної програми підготовки вчителя-предметника, оскільки такі програми дозволяють подолати нестачу вчителів на ринку праці. У Польщі такі програми однорічні [10]. Одна з таких програм реалізується в Школі освіти Польсько-американського фонду свободи та Варшавського університету (далі – Школа освіти), яка була відкрита для студентів у 2016-2017 навчальному році. Однорічна програма орієнтована на випускників закладів вищої освіти, охочих здобути вчительський фах, а також для діючих учителів, які прагнуть розвивати свої навички та вивчати нові підходи у педагогічній діяльності шляхом підвищення кваліфікації. По завершенню програми студенти отримують диплом про післядипломну освіту, що надає їм право працювати вчителями у всіх типах шкіл та установ.

Запропоноване дослідження має на меті вивчити та описати польський досвід підготовки вчителів-предметників на однорічних програмах на прикладі програми Школи освіти, а також окреслити перспективні шляхи впровадження польського досвіду в Україні.

Методологія дослідження ґрунтується на підходах якісного компаративного дослідження. Емпіричні дані для дослідження отримано шляхом педагогічного спостереження за сис-

темою роботи Школи освіти, а також методом змістового аналізу автентичних документів, зокрема освітньої програми, компетентнісного профілю вчителів, робочих програм навчальних дисциплін і робочих програм практики.

Виклад матеріалу та основні результати.

Надалі результати дослідження структуровано за такими блоками: відбір на однорічну програму, структура однорічної, змістово-технологічне забезпечення, інноваційність програми.

Відбір на однорічну програму. Програма Школи освіти розрахована для тих, хто має диплом про вищу освіту або його незабаром матиме у галузі знань «Біологія» або суміжній галузі, «Гуманітарні науки» («Історія» або суміжна спеціальність), «Польська мова» або суміжні спеціальності, а також «Математика» або суміжна галузь (як-от «Фізика», «Інформатика» чи «Фінанси»), або працює вчителем з досвідом менше 10 років [16]. Окрім цього, вступник з будь-яким дипломом про вищу освіту, за умови, що він пройде додаткову післядипломну предметну підготовку та складе іспит перед комісією, може навчатися за програмою «Польська мова» та «Історія» [15].

У Школі освіти функціонує комплексна онлайн-система вступу до закладу. У березні відкривається набір на програму. Апліканти завантажують в онлайн-систему свій диплом, резюме та мотиваційний лист на одну з тем: «Яку модель шкільної освіти я хочу впроваджувати як вчитель?» або «Чому я хочу стати вчителем?». Наступним етапом відбору претендентів є онлайн-співбесіда з самопрезентацією вступника та виконання ним педагогічної задачі з її подальшим обговоренням. Після цього успішних аплікантів зараховують до Школи освіти [16]. Всі учасники мають право подати заявку на отримання стипендії (2,500 zł, 2024-2025 н.р.) та претендувати на місце в гуртожитку. Обсяг набору складає від 24 до 60 осіб на рік із принаймні 6 особами на одній спеціальності [17].

Структура однорічної програми. Однорічна програма розроблена спільно з Колумбійським університетом відповідно до польських стандартів підготовки вчителів (пол. *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela*). Навчання відбувається за денною формою навчання. Більшість занять проходить на базі Школи освіти та у школах-базах практики у Варшавській агломерації. Тривалість навчання складає 10 місяців та охоплює 3 семестри [15].

Навчальний рік у Школі освіти починається з літньої чотириденної школи для студентів, потім студенти 3 тижні мають теоретичне навчання і після цього розклад побудований так, щоб студенти мали педагогічну практику за паралельною моделлю. Студенти вчаться 5 днів на тиждень. З понеділка по четвер з 8.00 до 13.00 вони проходять практику в школі, а з 13.30 до 14.30 раз на два тижні мають години індивідуальної роботи з тьютором. Із 14.45 до 18.00 студенти мають 2 заняття в Школі освіти. У п'ятницю з 9.00 до 10.00 – години індивідуальної роботи з тьютором, з 10.00 до 13.00 – інтегрований семінар за результатами вивчення теорії та практичного досвіду, який здобули студенти за тиждень, а також заняття з 14.00 до 15.30 [14]. Взимку студенти мають зимову школу.

Змістово-технологічне забезпечення програми. Далі розглянемо курси, які опановують студенти. Профілюючим предметом є «Дидактика навчання предмету» (математики, літератури та польської мови, біології та природознавства, історичної та громадянської освіти), 150 год у 1-3 семестрах і власне предмет (1-3 семестри по 180 год). Особливістю цих курсів є впровадження методик активної роботи (організація командної роботи, проблемно-пошуковий метод, метод мислячого класу), навчання за методикою 5 вимірів глибокого розуміння (англ. *Teaching for Robust Understanding*); застосування формувального оцінювання в освітньому процесі; концепції зворотного планування (англ. *Understanding by Design*); застосування універсального дизайну в освіті (англ. *Universal Design in Education*).

Наступний курс, який опановують студенти, – це «Класний менеджмент» (англ. *Classroom Management*), 92 год у 2-3 семестрах. Цей курс має на меті сформувати у студентів компетентність педагогічного партнерства та управління класом. Окрім цього, студенти опановують курс «Психологічні основи розвитку та виховання» та «Як ми вчимося», 90 год у 2-3 семестрах, що має на меті ознайомити майбутніх учителів із психологічними теоріями, віковим розвитком дітей та його порушеннями, а також нейробіологічними основами навчання, мотивації, навчання в умовах стресу та складною поведінкою учнів.

Психолого-педагогічна підготовка також включає курс «Урок та його контекст» (1-3 семестр, 60 год), який спрямований на розвиток педагогічної майстерності вчителів. Зміст курсу передбачає навчання студентів ставити правильно запитання, підбирати методи нав-

чання, адаптувати стиль навчання до особливостей класу, здійснювати спостереження та аналіз шкільної практики, а також розвивати навички метапізнання в учнів. У 1 семестрі студенти опановують курс «Філософія освіти» (1 семестр, 16 год), де вони вивчають вплив філософських, антропологічних та політичних ідей на освіту. У межах курсу «Система освіти та законодавство про освіту» (2-3 семестр, 10 год) студенти вивчають організацію та принципи функціонування системи освіти. Курс «Редакційні майстерні» (1 семестр, 8 год) має на меті ознайомити студентів з основними відомостями про техніки написання тексту, логічне висловлювання власних думок і підготовку письмового матеріалу. Курс «Навчальна автобіографія» (1 семестр, 20 год) розвиває рефлексивні навички у майбутніх учителів шляхом моделювання у педагогічній раді, самоаналізі навчальної біографії тощо. Курс «Особистість педагога та особисті ресурси» (1 семестр, 30 год) має на меті сформувати ідентичність вчителя та його особистий бренд. На курсі «Альтернативна освіта» (2-3 семестр, 32 год) студенти відвідують заняття в школах Монтесорі та Вальдорфських школах. На педагогічну практику студентів відведено 286 год, з яких 36 год – психолого-педагогічна практика, 125 год – педагогічна практика у початковій школі та 125 год – у середній школі [13].

Інноваційність першої подібної програми в Польщі полягає у поєднанні денного навчання з інтенсивною практикою. Студенти мають можливість поглиблювати свої академічні знання та застосовувати їх у шкільній практиці в партнерських школах. Це більш ніж 30 початкових, середніх і старших шкіл у Варшаві та прилеглих районах, в яких студенти отримують можливість повністю ознайомитися з роботою вчителя. З понеділка по четвер студенти беруть участь у педагогічних радах, батьківських зборах, а також у проведенні та співпроведенні уроків. Розклад синхронізовано з навчальним роком.

У кожній партнерській школі студенти можуть здійснювати спостереження та консультуватися з *наставниками (менторами)* – досвідченими вчителями-практиками. Усі наставники постійно співпрацюють зі Школою освіти, отримуючи методичний супровід щодо їхньої ролі у підтримці розвитку майбутніх педагогів. У другій половині дня студенти беруть участь в академічних заняттях у Школі освіти, зокрема отримують професійну підготовку в галузях педагогіки, дидактики, психології, розвитку лідерських і креативних навичок [7].

Філософія Школи освіти ґрунтується на міцній синергії між практикою та теорією викладання, зокрема викладачі обов'язково повинні мати практичний досвід учителювання та можуть застосовувати різні підходи у підготовці вчителів. Практичний аспект програми також реалізується через застосування ефективних методів викладання під час навчання студентів. Академічні заняття проводяться в малих групах, де велика увага приділяється дискусіям і систематичній рефлексії щодо власного прогресу навчання [7].

У Школі освіти у різний спосіб реалізується ідея індивідуальної підтримки кожного студента. Однією з основних концепцій підтримки майбутніх учителів у їхньому розвитку та важливим елементом педагогічної підготовки є *тьюторство*. Тьютори мають досвід у дидактичній роботі, розуміють труднощі, з якими стикаються майбутні вчителі, і знають, як допомогти їм організувати власний досвід і вчитися через нього. Тьютори разом зі студентами оцінюють їхню роботу та допомагають їм визначити цілі розвитку. Тьюторство у Школі освіти також має ще одну мету – прищепити майбутнім учителям готовність працювати за такими ж методами з їхніми учнями в школі.

Зазвичай зустрічі з тьютором відбуваються кожні два тижні, але їх частота може змінюватися залежно від потреб студентів. Тьюторські зустрічі тривають приблизно 45–60 хвилин. Важливо, що тьюторство є процесом, спланованим на весь академічний рік; цей процес не може бути лише відповіддю на поточні проблеми студентів. Проте планування є гнучким і може переглядатися.

Протягом усього процесу навчання тьютори підтримують студентів у покращенні їхньої професійної майстерності. Це досягається через увагу до якості та безперервності процесу, а також через формування самосвідомості студентів.

Тьютори та студенти обмінюються досвідом, здобутим під час роботи в школі, проводять дискусії щодо питань, які стосуються викладання, планування і проведення уроків, і виконують роль експертів-наставників. Протягом навчального року тьютори оцінюють діяльність студентів, спостерігаючи за уроками, аналізуючи плани уроків, обговорюючи записи з уроків і проводячи дискусії щодо педагогічної практики. Індивідуальна підтримка, надана тьютором, дозволяє кожному студенту розвиватися в зручному темпі та відповідно до особистих потреб [7].

У Школі освіти досліджують та розвивають метод *мислячого класу* (англ. *Thinking Classroom*), щоб він міг бути корисним для вчителів різних предметів в Польщі. Мислячий клас – це інноваційний метод проведення занять, розроблений канадським спеціалістом у галузі математичної освіти П. Лільєдалем. Основою методу є проста гіпотеза: діти в класі не хочуть думати, тому більшість з них цього не робить. Метод мислячого класу спрямований на те, щоб стимулювати в учнів активне мислення, творчий підхід і глибоке залучення до процесу навчання [11]. Дослідження П. Лільєдала спрямоване на формування класу з математичним мисленням. Однак фахівці зі Школи освіти стверджують, що ці елементи можуть ефективно працювати і з іншими предметами [12].

Основні ідеї методу включають:

– *початок уроку з проблемних завдань* (важливо починати уроки із завдань, які вимагають реального осмислення, а не застосування готових рішень; такі завдання сприяють розвитку критичного мислення та самостійності в учнів; ці завдання мають бути складними, але доступними для вирішення, щоб мотивувати учнів до пошуку рішень);

– *створення випадкових груп* (для роботи на уроці групи мають формуватися випадковим чином і часто змінювати склад; це допомагає уникнути ситуації, коли учні виконують ролі, які їм нав'язуються, а також сприяє розвитку співпраці та взаємодопомоги; один із способів формування випадкових груп – використання гральних карт);

– *використання вертикальних дошок* (учні працюють на вертикальних дошках, бажано таких, що легко витираються, з одним маркером для групи; це дозволяє їм працювати більш ефективно, зосереджено і без страху помилок, оскільки записи можна легко стерти і спробувати знову; такий формат роботи також сприяє рівному доступу до всіх записів і допомагає утримувати увагу, на відміну від роботи на столах, де записи можуть бути перевернуті для частини учнів) [11; 12].

Цей підхід сприяє створенню у класі атмосфери, де учні активно беруть участь у процесі навчання, діляться ідеями та вчать один одного. Це значно підвищує рівень залучення та результатів навчання.

Ще одним аспектом інноваційного підходу до навчання у Школі освіти є створення *критично-рефлексивних педагогічних практик*. Польські колеги посилаються на дослідника С. Брукфілда, який підкреслює важливість кри-

тично-рефлексивного підходу до викладання, описуючи його як процес, що полягає у впровадженні звички постійно аналізувати та перевіряти припущення, які впливають на педагогічну діяльність. Це дає змогу вчителям приймати більш обґрунтовані рішення, які позитивно позначаються на ефективності їхньої роботи, особливо у контексті підтримки учнів у навчанні. Основною метою цієї практики є забезпечення того, щоб педагогічні дії дійсно сприяли досягненню навчальних цілей [9]. Це основна ідея організації циклу *навчання – практики – рефлексії – практики*. Студенти набувають теоретичних знань про методи та стратегії і, паралельно, можуть застосовувати їх у школах. Згодом, під час занять, вони мають можливість рефлексувати щодо своїх дій. Крім того, у Школі освіти передбачений курс «Інтеграційний семінар» (1-3 семестр, 128 год) – заняття, спеціально розроблені для обговорення та оцінки щотижневих практик із застосуванням прийомів деконструкції педагогічних практик [7].

Усі навчальні здобутки студентів збираються у *портфоліо вчителя*, яке є основною формою оцінювання навчання. Це інструмент для звітування про найважливіші аспекти навчання, виклики та способи їх подолання через участь у програмі Школи освіти. Студенти включають у свої портфоліо конспекти уроків, роботи учнів з коментарями та зворотним зв'язком, а також особисті нотатки щодо навчання. Портфоліо відображає індивідуальний шлях розвитку кожного студента.

Портфоліо також має значення як інструмент підтримки формування педагогічних установок, таких як систематичність рефлексії, готовність до критичної самооцінки або відкритість до нового досвіду. Під час згаданих вище зустрічей з тьютором студенти проводять глибоку рефлексію щодо свого навчання: сильних сторін, можливостей розвитку й ефективності у досягненні власних цілей. Цей процес часто відображається також у портфоліо. Нарешті, портфоліо є інструментом оцінки ефективності навчання, еквівалентом дипломної роботи [8].

Здійснене дослідження дозволяє припустити, що *впровадження польського досвіду підготовки вчителів-предметників в Україні* відкриє нові можливості для швидкої адаптації системи освіти до викликів сьогодення. Інтенсивна однорічна сертифікатна програма для осіб із дипломом про вищу освіту, як це реалізовано в Польщі, дозволила б оперативно підготувати компетентних педагогів для

середньої та старшої школи, особливо в умовах дефіциту кадрів. Цей підхід здатний забезпечити якісну підготовку майбутніх вчителів, ґрунтуючись на інтеграції теоретичних знань і практичних навичок, а також застосуванні інноваційних педагогічних технологій.

Висновки. Польський досвід побудови однорічних сертифікатних програм для підготовки вчителів демонструє ефективність поєднання теоретичного навчання та інтенсивної педагогічної практики. Завдяки інноваційній структурі, програма Школи освіти Польсько-американського фонду свободи та Варшавського університету спрямована на швидке та якісне заповнення дефіциту вчителів на ринку праці, пропонуючи спеціалізоване навчання, адаптоване до сучасних викликів освіти.

Основною перевагою програми є її практична орієнтованість, що реалізується через співпрацю з партнерськими школами, де студенти проходять педагогічну практику під керівництвом досвідчених наставників. Це сприяє формуванню професійних компетентностей та інтеграції студентів у реальне освітнє середовище.

Отже, запровадження польського досвіду в Україні може стати перспективним шляхом для розвитку системи підготовки вчителів, особливо в умовах кадрового дефіциту. Елементи програми, такі як тьюторство, активні методики навчання та індивідуальна підтримка студентів, можуть бути адаптовані для створення ефективних однорічних сертифікатних програм для підготовки педагогів в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грицай Н. Методична підготовка майбутніх учителів біології в університетах Республіки Польща. *Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки*, 16, 2015. 38-47.
2. Євтушенко Н. В. Польський досвід підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів та можливості його застосування в Україні. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*, 75(1), 2020. 76-79. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.75.16>
3. Кузьмінський А. І., Кучай О. В., & Біда О. А. Використання польського досвіду підготовки фахівців з інформатики в системі педагогічної освіти України. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 68(6), 2018. 206-217. <https://doi.org/10.33407/itlt.v68i6.2636>
4. Менько Р. М. Система підготовки майбутнього вчителя техніки та інформатики у Республіці Польща. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль. 2021.
5. Осадча К. П. Досвід тьюторства та підготовки тьюторів у Польщі. *Молодь і ринок*, 8(163), 2018. 37-42. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.132438>
6. Черевичний Г. С. Теоретичні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів історії у Республіці Польща. *Імідж сучасного педагога*, 6(219), 2024. 72-75. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-6\(219\)-72-75](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-6(219)-72-75)
7. Białek K. Teachers' development standards in the School of Education, Warsaw: A case study. In J. Madalińska-Michalak (Ed.), *Studies on quality teachers and quality initial teacher education* 2020. pp. 89-104. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji.
8. Białek K., & Czetwertyńska G. *Portfolio nauczycielskie: Praktyka Szkoły Edukacji PAFW i UW. Analizy i badania Szkoły Edukacji*. 2023. <https://szkolaedukacji.pl/wp-content/uploads/2023/11/Portfolio-nauczycielskie.pdf>
9. Brookfield S. D. *Becoming a critically reflective teacher*. Jossey-Bass. 2017.
10. Eurydice. *Initial education for teachers working in early childhood and school education*. 2024. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/initial-education-teachers-working-early-childhood-and-school>
11. Liljedahl P. Building thinking classrooms: Conditions for problem-solving. In P. Felmer, E. Pehkonen, & J. Kilpatrick (Eds.), *Posing and solving mathematical problems: Research in mathematics education* 2016. (pp. 307-318). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-28023-3_21
12. Myśląca klasa. Szkoła Edukacji PAFW i UW. (n.d.). <https://szkolaedukacji.pl/myslaca-klasa-2/>
13. Szkoła Edukacji PAFW i UW. *Program studiów*. https://szkolaedukacji.pl/wp-content/uploads/2022/07/sylabusy_2022-2023docx.pdf
14. Szkoła Edukacji PAFW i UW. *Ramowy rozkład zajęć*. <https://szkolaedukacji.pl/wp-content/uploads/2023/03/ramowy-rozklad-zajec.pdf>
15. Szkoła Edukacji PAFW i UW. *Regulamin Programu «Szkoła Edukacji PAFW i UW»*. https://szkolaedukacji.pl/wp-content/uploads/2024/04/regulamin-programu_2024_przyjety_8_02_2024.pdf

16. Szkoła Edukacji PAFW i UW. (2024, September 16). *Rekrutacja*. <https://szkolaedukacji.pl/rekrutacja/>
17. Szkoła Edukacji PAFW i UW. *Zasady rekrutacji na studia podyplomowe «Szkoła Edukacji Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności i Uniwersytetu Warszawskiego» w roku akademickim 2024/2025*. https://szkolaedukacji.pl/wp-content/uploads/2024/04/zasady-rekrutacji-na-studia-podyplomowe_2024-2025_przyjety_Rada_SE_8_02_2024.pdf
18. UNESCO. *Global report on teachers: What you need to know*. Building Peace through Education, Science and Culture, communication and information. (2024, March 15). <https://www.unesco.org/en/articles/global-report-teachers-what-you-need-know>

Стаття надійшла до редакції 12. 11. 2024

Стаття рекомендована до друку 13.12. 2024

Tetiana Datsenko

PhD (in Psychology), Associate Professor of the Department of Integration and Transformation of School Education¹
e-mail: t.datsenko@karazin.ua <https://orcid.org/0000-0001-5494-9834>

Tetiana Holovatenko

PhD, Associate Professor of the Department of Integration and Transformation of School Education¹
e-mail: holovatenko@karazin.ua <https://orcid.org/0000-0002-7545-3253>

Olha Vyhovska

PhD (in Political Science), Associate Professor, Acting Director¹
e-mail: vyhovska@karazin.ua <https://orcid.org/0000-0002-8635-9991>

¹ERI «Teachers' Academy», V. N. Karazin Kharkiv National University, Svobody Square 4, Kharkiv, Ukraine, 61022

POLISH EXPERIENCE IN DEVELOPING ONE-YEAR TEACHER CERTIFICATION PROGRAMMES

The article is devoted to analyzing the Polish experience in implementing one-year teacher certification programmes. The authors examine the organizational features of such programmes, their structure, content, and innovative approaches utilized in the learning process. At the core of the analysis is the programme of the School of Education of the Polish-American Freedom Foundation and the University of Warsaw, which combines theoretical training with intensive practice in partner schools.

Significant attention is paid to student selection methods, the structuring of the educational process and curriculum, content-technological support, and the specifics of teaching practice. The article elaborates on the principles underpinning the programmes, including the competency-based approach, the integration of practical experience, the application of active teaching methods, formative assessment, backward design concepts, and universal design in education. It also outlines the main courses that shape competencies of future teachers.

The innovative nature of the approach lies in combining full-time study with intensive teaching practice implemented in collaboration with over 30 schools in Warsaw and its suburbs. During their practice, students are involved in all aspects of a teacher's work, including participation in pedagogical councils, conducting lessons, and consulting with mentors. The programme also fosters leadership and creative competencies, and its adaptability prepares teachers to address contemporary challenges.

The article proposes prospects for adapting the Polish experience to the conditions of Ukraine, which requires effective solutions in the field of teacher training in the context of the «New Ukrainian School» reform and post-war reconstruction.

Keywords: *innovative educational models, teacher education in Poland, postgraduate education, teacher certification programmes.*

REFERENCES

1. Hrytsay, N. (2015). Methodical training of future biology teachers in universities of the Republic of Poland. Origins of pedagogical mastery. Series: Pedagogical Sciences, 16, 38-47. [in Ukrainian].
2. Yevtushenko, N. V. (2020). Polish experience in advanced training of teachers of natural and mathematical subjects and the possibilities of its application in Ukraine. Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov. Series 5: Pedagogical Sciences: realities and prospects, 75(1), 76-79. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.75.16>. [in Ukrainian].

3. Kuzminsky, A. I., Kuchay, O. V., & Bida, O. A. (2018). Using the Polish experience in training specialists in informatics in the system of pedagogical education of Ukraine. *Information Technologies and Learning Tools*, 68(6), 206-217. <https://doi.org/10.33407/itlt.v68i6.2636>. [in Ukrainian].
4. Monko, R. M. (2021). The system of training future teachers of engineering and computer science in the Republic of Poland [Abstract of the dissertation for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences, Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University]. Ternopil. [in Ukrainian].
5. Osadcha, K. P. (2018). Experience of tutoring and training tutors in Poland. *Youth and Market*, 8(163), 37-42. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.132438>. [in Ukrainian].
6. Cherevichny, G. S. (2024). Theoretical aspects of professional training of future history teachers in the Republic of Poland. *Image of a modern teacher*, 6(219), 72-75. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-6\(219\)-72-75](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-6(219)-72-75). [in Ukrainian].
7. Białek, K. (2020). Teachers' development standards in the School of Education, Warsaw: A case study. In J. Madalińska-Michalak (Ed.), *Studies on quality teachers and quality initial teacher education* (pp. 89-104). Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji. [in Polish].
8. Białek, K., & Czetwertyńska, G. (2023). Portfolio nauczycielskie: Praktyka Szkoły Edukacji PAFW i UW. *Analizy i badania Szkoły Edukacji*. <https://szkolaedukacji.pl/wp-content/uploads/2023/11/Portfolio-nauczycielskie.pdf>. [in Polish].
9. Brookfield, S. D. (2017). *Becoming a critically reflective teacher*. Jossey-Bass.
10. Eurydice. (2024). Initial education for teachers working in early childhood and school education. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/poland/initial-education-teachers-working-early-childhood-and-school>
11. Liljedahl, P. (2016). Building thinking classrooms: Conditions for problem-solving. In P. Felmer, E. Pehkonen, & J. Kilpatrick (Eds.), *Posing and solving mathematical problems: Research in mathematics education* (pp. 307-318). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-28023-3_21
12. Myśląca klasa. Szkoła Edukacji PAFW and UW. (n.d.). <https://szkolaedukacji.pl/myslaca-klasa-2/>. [in Polish].
13. Szkoła Edukacji PAFW and UW. (2022). Study program. https://szkolaedukacji.pl/wp-content/uploads/2022/07/syllabusy_2022-2023docx.pdf. [in Polish].
14. Szkoła Edukacji PAFW and UW. (2023). Ramowy class schedule. <https://szkolaedukacji.pl/wp-content/uploads/2023/03/ramowy-rozklad-zajec.pdf>. [in Polish].
15. Szkoła Edukacji PAFW and UW. (2024). Regulations of the «Szkoła Edukacji PAFW i UW» Program. https://szkolaedukacji.pl/wp-content/uploads/2024/04/regulamin-programu_2024_przyjety_8_02_2024.pdf. [in Polish].
16. Szkoła Edukacji PAFW and UW. (2024, September 16). Recruitment. <https://szkolaedukacji.pl/rekrutacja/>. [in Polish].
17. Szkoła Edukacji PAFW and UW. (2024). Zasady rekrutacji na studia podplomowe «Szkoła Edukacji Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności i Uniwersytetu Warszawskiego» in the academic year 2024/2025. https://szkolaedukacji.pl/wp-content/uploads/2024/04/zasady-rekrutacji-na-studia-podyplomowe_2024-2025_przyjety_Rada_SE_8_02_2024.pdf. [in Polish].
18. UNESCO. (2024, March 15). Global report on teachers: What you need to know. Building Peace through Education, Science and Culture, communication and information. <https://www.unesco.org/en/articles/global-report-teachers-what-you-need-know>

The article was received by the editors 12.11. 2024

The article is recommended for printing 13.12. 2024